

7/1/2009

Η δίκη της Νιρεμβέργης (1961)

ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗ

Η ΔΙΚΗ ΤΗΣ ΝΙΡΕΜΒΕΡΓΗΣ - JUDGMENT AT NUREMBERG

Σκηνοθεσία: Stanley Kramer

Σενάριο: Abby Mann, Montgomery Clift

Ηθοποιοί: Spencer Tracy, Burt Lancaster,
Richard Widmark, Marlene Dietrich,
Maximilian Schell, Judy Garland
Montgomery Clift, κ.ά.

Μουσική: Ernest Gold

Φωτογραφία: Ernest Laszlo

Μοντάζ: Frederic Knudtson

Σκηνικά: George Milo

Κοστούμια: Joe King

Χώρα: ΗΠΑ (Α/Μ)

Διάρκεια: 179'

Διακρίσεις: - Βραβείο Oscar στον Μαξιμίλιαν Σελ
για πρώτο Ανδρικό ρόλο
- Βραβείο Oscar στον Άμπι Μαν για το
Σενάριο
- 2 Βραβεία Bodil:
Καλύτερης ταινίας

Σκηνοθεσίας στον Στάνλεϊ Κράμερ

- Βραβείο CEC Καλύτερης Ξένης Ταινίας

- 2 Βραβεία David:

Καλύτερης Ξένης Ταινίας

Στον Στάνλεϊ Κράμερ για παραγωγή

- Βραβείο Fotogramas de Plata στον
Σπένσερ Τρέισι Καλύτερου Ηθοποιού

- Δύο βραβεία Χρυσή Σφαίρα:

Στον Μαξιμίλιαν Σελ, Ηθοποιίας

Στον Στάνλεϊ Κράμερ, σκηνοθεσίας

- Βραβείο Silver Ribbon στον Στάνλεϊ
Κράμερ, Σκηνοθεσίας

- Δυο βραβεία NYFCC:

Στον Μαξιμίλιαν Σελ, Ηθοποιίας

Στον Άμπι Μαν, Σεναρίου

- Πολλές υποψηφιότητες σε διάφορα
Φεστιβάλ

Πρώτη προβολή: Ώρα 7.15 μ.μ.

Δεύτερη προβολή: Ώρα 10.30 μ.μ.

Με το πέρασ του Β Παγκοσμίου Πολέμου και την κατάληψη του Βερολίνου από τους αμερικανούς, αποφασίζεται να δικαστούν οι κεφαλές του ναζιστικού καθεστώτος. Βρισκόμαστε στο 1947 και στην μισογκρεμισμένη πόλη της Νυρεμβέργης και στο εδώλιο του κατηγορούμενου βρίσκονται τέσσερις υψηλοί δικαστές του τρίτου ράιχ. Δικαστής αναλαμβάνει ο Νταν Χέιγουντ, που έχει όμως να ανταπεξέλθει των πιέσεων που θέλουν τον επερχόμενο Ψυχρό Πόλεμο να είναι σημαντικότερος από την καταδίκη των εγκληματιών.

Ένα από τα καλύτερα δικαστικά δράματα και μία από τις τολμηρότερες αμερικανικές ταινίες του mainstream Χόλιγουντ, έχουμε την μοναδική ευκαιρία να παρακολουθήσουμε στο σήμερα. Δύο Όσκαρ (ανάμεσα σε 13 υποψηφιότητες!), δύο Χρυσές Σφαίρες και συνολικά 12 βραβεία και 21 υποψηφιότητες συνηγορούν στην κλασικότητα του φιλμ, το οποίο, δυστυχώς, έχει ακόμα να διδάξει...

Το σενάριο του Abby Mann (και εν μέρει του Montgomery Clift) είναι μεν βασισμένο στην αληθινή δίκη των τεσσάρων ναζί δικαστών το 1947 στην Νυρεμβέργη, είναι δε αυθεντικό στην γραφή του και αυτό προσδίδει στην ταινία ακόμα μεγαλύτερη σημασία. Ο Stanley Kramer (Κληρονομήστε τον Άνεμο, Μάντεψε Ποιος θα Έρθει για Δείπνο, Το Πλοίο των Τρελών) βλέπει το ευαίσθητο αυτό θέμα, έχοντας στο μυαλό του την έννοια της «χρυσής τομής». Παρότι η χώρα του έρχεται από τα γεγονότα του κόλπου των Χοίρων, δεν ενδιαφέρεται να κάνει προπαγάνδα, δεν θέλει καν να χαιδέψει τα αυτιά των συμπατριωτών του. Δικάζοντας την ναζιστική θηριωδία, δικάζει και την στάση των αμερικανών αξιωματικών που ήθελαν την αθώωση των εγκληματιών, επειδή ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν προ των πυλών και οι ΗΠΑ ευελπιστούσαν σε συνεργασία με τον γερμανικό λαό. Ακόμα, δε, θυμίζει την αμέριστη υποστήριξη που είχε ο Χίτλερ από αμερικανούς επιχειρηματίες ανδρώνοντας το τέρας του.

Και απλά δικανικά, όμως, ο Kramer χαρίζει μία ευκαιρία στον «διάβολο». Ο ρόλος του συνηγόρου των γερμανών δικαστών παίρνει διαστάσεις εξαιρετικής δικηγορίας και ανεβάζει την έννοια της δικαιοσύνης στα μάτια του θεατή. Ο δε συνηγορος των συμμάχων βρίσκει την ευκαιρία να μας προβάλει φιλμ με αυτά που συνάντησαν οι αμερικανοί μπαίνοντας στα στρατόπεδα συγκέντρωσης του θανάτου. Ο σκηνοθέτης θέλει, εσύ ο ίδιος να ασπαστείς την τελική κρίση του δικαστή (με τον τρόπο που την κινηματογραφεί, μας αποκαλύπτει την σημασία που της δίνει), αφού όμως, έχεις παρακολουθήσει και τις δύο απόψεις-πλευρές. Αυτές οι πλευρές, έχουν ένα ιδιαίτερο ειδικό βάρος, αφού, παρότι το σενάριο είναι φανταστικό, οι αναφορές είναι πέρα για πέρα αληθινές και αφορούν την ιστορία της ανθρωπότητας. Από την μία ο Γερμανός, που πρέπει ή

δεν πρέπει να ακολουθήσει τις επιταγές του λαϊκού ηγέτη του (αυτή η ακραία περίπτωση διδάσκει και δικαστές του σήμερα, που ίσως διχάζονται ανάμεσα στο γράμμα του νόμου και την συνείδησή τους) και από την άλλη ο αμερικανός που, θέλουμε δεν θέλουμε, αντιμετώπισε με τιμιότητα τον ιμπεριαλισμό του τρίτου Ράιχ, για το καλό όλων μας.

Η ασπρόμαυρη φωτογραφία του Ernest Laszlo βοηθάει στο να δούμε την ταινία με ένα καθαρά ιστορικό μάτι. Η έλλειψη μουσικής (παρότι ο Ernest Gold υπογράφει ένα θέμα), εκτός από γερμανικά τραγούδια της εποχής, πράττει ομοίως. Ο σκηνοθέτης είναι γενικά ψυχρός σαν δικαστής και όμως σε κάποια λεπτομερή σημεία δείχνει την επιδεξιότητά του, όπως στο σημείο που παύουμε να ακούμε γερμανικά και τα αγγλικά επικρατούν. Έξω από το δικαστήριο, τα συντρίμια μας θυμίζουν πως ο γερμανικός λαός συνεχίζει να δοκιμάζεται.

Και οι ερμηνείες... Ο Spencer Tracy, ο Burt Lancaster, η Marlene Dietrich και ο Richard Widmark δεν χρειάζεται να πιάνουν υψηλά στάνταρ ερμηνείας, απλά η παρουσία τους (ειδικά αυτό το βλέμμα του Lancaster) αρκεί για να δυναμώσει την ταινία. Όμως ο Maximilian Schell, ο Montgomery Clift και η Judy Garland προσφέρουν μοναδικές στιγμές ηθοποιίας. Ειδικά ο Montgomery Clift στο σύντομο πέρασμά του είναι ανεπανάληπτος, παρότι οι αναφορές λένε πως ταλαιπώρησε τον σκηνοθέτη του, ξεχνώντας τις ατάκες.

Τι έχει να μας διδάξει η ταινία σήμερα και ποιος ο τυχών λόγος επαναπροβολής της, εκτός του ότι είναι μία πολύ καλή ταινία; Η ξενοφοβία που επικρατεί στις ημέρες μας είναι τροχοπέδη του ρατσισμού. Η ταινία θυμίζει σε όλους το πού οδήγησε η επικράτηση του ρατσισμού, κάτι που θέλουμε μάλλον να ξεχνάμε όταν με ευκολία αναθεματίζουμε τους «άλλους». Επίσης παρατηρείται τα τελευταία χρόνια μία άνθηση των ιδεών του εθνικοσοσιαλισμού (για να μη χρησιμοποιήσω τον όρο «φασισμό») και μάλιστα με διείσδυση αυτού στα κοινοβούλια ολόκληρης της Ευρώπης. Μη ξεγελιέστε, και τότε αυτή η ακραία ιδεολογία «φόρεσε τα καλά της» για να γίνει αρμοστή στις λαϊκές μάζες. Καλύτερα λοιπόν να δυναμώσουμε την ιστορική μας μνήμη.

Κριτική Σύνοψη

Μία ταινία που θα μπορούσε να είναι μια προπαγάνδα του αμερικανικού ιδεαλισμού, γίνεται ένας θρίαμβος της ανθρώπινης δικαιοσύνης. Ο Stanley Kramer κρατάει «χρυσές» ισορροπίες σε όλα τα επίπεδα και επί τρεις ώρες προσφέρει μία συνέχεια αφήγησης που δεν μπορεί παρά να σε κρατάει σε εγρήγορση. Το σενάριο προσφέρει ανεπανάληπτες δικανικές στιγμές και ιστορικές αλήθειες, ακόμα και αν ακούγονται από το στόμα των ίδιων των γερμανών. Τεχνικά η ταινία θέλει να μην τραβήξει τα

φώτα από την απόδοση της ιστορικής τοποθέτησής της και ακόμα και οι ερμηνείες των πολύ μεγάλων πρωταγωνιστών συνηγορούν σε αυτό. Αυτό δεν θα πει ότι δεν θα απολαύσετε την παρουσία αυτών των μεγάλων σταρ και κάποιοι από αυτούς, επίσης, θα σας αποδείξουν, τι θα πει σωστή υποκριτική. Μαζί με το "Ζαν Ντ'Αρκ" (1928), τον "Δράκο του Ντίσελντορφ", το "Σκιές στην Σιωπή" και το "Σταυροί στο Μέτωπο", απλά, ότι καλύτερο έχουμε δει σε δικαστικό δράμα στον κινηματογράφο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΓΑΝΩΤΗΣ

ΣΤΑΝΛΕΪ ΚΡΑΜΕΡ

Γεννήθηκε το 1913 στη Νέα Υόρκη και πέθανε το 2001 στο Λος Άντζελες. Έχει σκηνοθετήσει 14 ηθοποιούς που προτάθηκαν για Όσκαρ τους:

Tony Curtis, Sidney Poitier, Theodore Bikel, Cara Williams, Spencer Tracy, Maximilian Schell, Judy Garland, Montgomery Clift, Oskar Werner, Simone Signoret, Katharine Hepburn, Cecil Kellaway, Beah Richards. Η Κάθριν Χέλμπουρν και ο Μαξιμίλιαν Σελ έχουν πάρει Όσκαρ σε ταινία του Κράμερ.

ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

Not as a Stranger (1955), The Pride and the Passion (1957), The Defiant Ones (1958), On the Beach (1959), Inherit the Wind (1960), Judgment at Nuremberg (1961), It's a Mad Mad Mad World (1963), Ship of Fools (1965), Guess Who's Coming to Dinner (1967), The Secret of Santa Vittoria (1969), R.P.M. (1970), Bless thw Beasts & Children (1971), Oklahoma Crude (1973), The Domino Principle (1977), The Runner Stumbles (1979)